

Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zeka ile Kişisel ve Sosyal Sorumlulukları Arasındaki İlişki*

The Relationship Between Emotional Intelligence and Personal and Social Responsibilities of Nursing Students

Betül Bayrak¹, Aleyna Çelik², Meryem Sevinç², Beyza Alev²

¹Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ordu, Türkiye

²Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ordu, Türkiye

*Bu çalışma, 15-18 Aralık 2022 tarihleri arasında Toplum Güçlendirme Derneği ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü tarafından çevrimiçi gerçekleştirilen III. Lisansüstü Hemşirelik Araştırmaları Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuş ve üçüncülük ödülü almıştır.

Cite as: Bayrak B, Çelik A, Sevinç M, Alev B. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka ile kişisel ve sosyal sorumlulukları arasındaki ilişki. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2023;10(3):310-318. **DOI:** 10.54304/SHYD.2023.57475

Öz

Amaç: Çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile bireysel ve sosyal sorumlulukları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipteki araştırma, 15 Ekim- 15 Kasım 2022 tarih aralığında, bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören (N=475) öğrencilerden, örneklem seçilmeksizin araştırmaya katılmayı kabul eden 303 öğrenci ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu", "Duygusal zeka ölçeği (TEIQue-SF)" ve "Bireysel ve Sosyal Sorumluluk Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplarda t-testi ve tek yönlü ANOVA, Kruskal Wallis ve Mann Whitney U, Spearman korelasyon testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin duygusal zeka puan ortalaması 78,4 (SS=11,6), bireysel ve sosyal sorumluluk puan ortalaması 62,8 (SS=9,9) olup aralarında olumlu yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,344$; $p<0,001$). Öğrencilerin kardeş sayısı, bölümünden memnun olma ve hemşireliği seçme nedeni ile duygusal zeka puanları arasında; anne eğitim düzeyi, bölümünden memnun olma ve hemşireliği seçme nedeni ile bireysel ve sosyal sorumluluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Sonuç: Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekalarının iyi, bireysel ve sosyal sorumluluklarının da yüksek düzeyde olduğu ve birbirleriyle ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Hemşirelik eğitimi programlarında duygusal zekayı ve sorumluluk düzeyini geliştirmeye yönelik eğitim stratejilerinin belirlenmesi önerilir.

Anahtar Sözcükler: Duygusal zeka, hemşirelik öğrencisi, sorumluluk, bireysel ve sosyal sorumluluk.

Abstract

Aim: It is aimed to examine the relationship between emotional intelligence levels and personal and social responsibilities in nursing students.

Method: The descriptive and relationship-seeking study was conducted with 303 students (N=475) studying in the first, second, third and fourth grades of a university's nursing department between October 15 and November 15, 2022 and who agreed to participate in the research without choosing a sample. "Personal Information Form", "Emotional Intelligence Scale (TEIQue-SF)" and "Personal and Social Responsibility Scale" were used to collect data. Descriptive statistics, independent groups t-test and one-way ANOVA, Kruskal Wallis and Mann Whitney U, spearman correlation tests were used in the analysis of the data.

Results: The students' emotional intelligence mean scores were 78.4 (SD=11.6), and their personal and social responsibility mean scores were 62.8 (SD=9.9), and a moderately significant positive correlation was found between them ($r=0.344$; $p<0,001$). It was determined that a statistically significant difference the number of siblings of the students, their satisfaction with the nursing department, and their preference for nursing were among the mean scores of emotional intelligence; between the mean of personal and social responsibility scores due to mother education level, satisfaction with the nursing department, and preference for nursing ($p<0.05$).

Conclusion: It has been concluded that the emotional intelligence of the nursing students participating in the study is at a good level, their personal and social responsibilities are at a high level, and there is a relationship between them. It is recommended to determine educational strategies to improve the level of responsibility and emotional intelligence.

Keywords: Emotional intelligence, nursing student, responsibility, personal and social responsibility.

Corresponding author / Sorumlu yazar: Betül Bayrak • mirace19@hotmail.com

Recieved / Geliş: 29.03.2023 • **Accepted / Kabul:** 21.12.2023 • **Published Online / Online Yayın:** 30.12.2023

Giriş

Yaşadığımız çağda hızla değişen koşullarla birlikte hemşireler, farklı alanlarda gelişme göstermek zorunda kalmakta ve hemşirelik mesleğinde de değişimler olmaktadır. Bu değişimlere uyum sağlayabilmek için hemşirelerin ve hemşire aday öğrencilerin sosyal sorumluluğu yüksek ve duygusal zekâ düzeyi gelişmiş bireyler olmaları gerekmektedir.

Duygusal zekâ; hissettiği duyguların bilincinde olma, bunlarla başa çıkabilme, empati kurarak diğer kişilerin de duygularının farkında olma ve tüm bu ilişkileri dengeli bir şekilde yürütebilme, etrafındaki bireyler ile olumlu ilişkiler kurmayla oluşan sosyal yetenek ve beceriler olarak tanımlanmaktadır (Cerit ve Öz, 2019). Hemşire ve hemşire adaylarının, hastaların gereksinimlerini anlayabilmesi ve gereksinimlerine çözüm üretebilmesi, hem hasta hemşire ilişkileri hem de meslekler arası ilişkileri en iyi şekilde yönetebilmesi ve tüm bu süreçleri etkili şekilde yürütebilmesi için duygusal zekâ becerilerinin yüksek olması gerekmektedir (Çolak Okumuş ve Uğur, 2017). Gelişen teknoloji ve araştırmalar ile duygusal zekâ ile ilgili hemşireler (Altun ve Yazar, 2019; Çankaya ve Eriş, 2020; Çolak Okumuş ve Uğur, 2017; Gök, 2022) ve hemşirelik öğrencileri (Kılınc ve ark., 2019; Özakar Akça ve ark., 2019; Yağcan ve ark., 2021) üzerinde yapılan çalışmaların sayısının arttığı görülmektedir. Farklı disiplinlerdeki üniversite öğrencileri örneğinde yapılmış bir çalışmada; bireylerin kendilerini açıklayabilmesi, bireysel sorumluluklarının farkında olması ve bunları üstlenebilmesi, aldığı kararlarını uygulayabilmesi, empati kurması ve diğer kişilerin sorumluluklarının farkına varması gerektiği belirtilerek, tüm bunların sağlanmasında duygusal zekâ etmeninin önemine değinilmiştir (Yaykiran, 2021). Alan yazında hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri üzerine yapılmış çalışmalar bulunmaktadır (Ceylantekin, 2020; Kılıç ve ark., 2017; Kılınc ve ark., 2019; Tambağ ve ark., 2014). Bu çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinde duygusal zekâ düzeyleri, liderlik düzeyleri üzerindeki etkisi, bakım davranışına etkisi, meslekle ilgili düşüncelerine etkisi üzerinde durulmaktadır.

Duygusal zekâ kavramının ve çalışmalarının içerisinde yer alan konulardan biri de "sorumluluk" kavramıdır. Bilimsel yazında sorumluluk kavramı, bireyin kendisine karşı olan sorumluluğunu niteleyen "bireysel (kişisel) sorumluluk" ile diğer insanlara ve çevresine karşı olan sorumluluğunu niteleyen "sosyal sorumluluk" olarak iki şekilde ele alınmaktadır (Filiz ve Demirhan, 2015; Özen ve Gülaçtı, 2012; Yetiş ve Aktaş, 2021). Hemşirelik mesleği de gelişen ve değişen toplumda diğer bireyleri düşünen, onların gereksinimlerini savunan bir meslek olduğundan sosyal sorumlulukta da önde gelen meslekler arasındadır (Erdoğan ve Erdem, 2017). Bilimsel yazında bireysel ve sosyal sorumluluk üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde; ilköğretim öğrencilerinde (Özen, 2013; Özen ve Gülaçtı, 2012), lise öğrencilerinde (Tapşın ve Karagün, 2017), üniversite öğrencilerinde (Quadir ve Koç, 2022) ve çoğunlukla spor bilimleri alanında (Filiz, 2019; Filiz ve Demirhan, 2015; Filiz ve Demirhan, 2019; Yaykiran, 2021) çalışmaların olduğu görülmektedir. Hemşireler üzerinde yapılmış çalışmaların sınırlı olduğu ve bu çalışmaların da kurumsal analizler (Ünlü ve Öngel, 2017), düzey belirleme, etkileyen etmenler ve yaşam doyumu ile ilişkileri üzerinde (Erdoğan ve Erdem, 2017; Yetiş ve Aktaş, 2021) olduğu görülmektedir.

Topluma profesyonel sağlık hizmeti sunumunda ön sıralarda yer alacak olan geleceğin hemşire aday öğrencilerde duygusal zekâ düzeyi ile bireysel ve sosyal sorumluluk düzeyini inceleyen ayrı ayrı çalışmalar olmakla birlikte, her ikisi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile kişisel ve sosyal sorumlulukları arasında herhangi bir ilişki olup olmadığı, varsa bunların düzeylerini öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak saptanması açısından bilimsel yazına katkı sağlanması düşünülmüştür.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Türü: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile kişisel ve sosyal sorumlulukları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tasarımda yapılmıştır.

Araştırma Soruları: Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri nedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin kişisel ve sosyal sorumluluk düzeyleri nedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile kişisel ve sosyal sorumluluk düzeyleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini bir kamu üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde eğitim-öğretim gören 475 öğrenci oluşturmuş olup örneklem seçimine gidilmeden araştırmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılabilen tüm öğrenciler örnekleme alınmıştır. Evreni belli örneklem hesabına göre %95 güven aralığı, %5 hata payı ile gerekli örneklem büyüklüğü 213 kişi olarak hesaplanmıştır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2000). Çalışmada, hibrit eğitim sistemi içerisinde ders ve klinik uygulamalarda ulaşılamayan ve araştırmaya katılmak istemeyen 172 öğrenci örneklem dışında tutulmuştur. Çalışma, 15 Ekim- 15 Kasım 2022 tarih aralığında, araştırmaya katılmayı kabul eden 303 öğrenci ile yürütülmüş ve evrenin %63,8'ine ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın verileri "Kişisel Bilgi Formu", "Duygusal zekâ ölçeği (TEIQue-SF)" ve "Bireysel ve Sosyal Sorumluluk Ölçeği"ni içeren anket formu ile toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Hemşirelik bölümü öğrencilerinin kişisel ve mesleki değişkenlerine ilişkin araştırmacı tarafından hazırlanan 10 sorudan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Formda, katılımcıların cinsiyetlerine, yaşlarına, medeni durumlarına, sınıf düzeylerine, üniversite öğrenimi sırasında yaşanan yere, anne ve baba eğitim düzeyine, hemşirelik bölümünü neden seçtiğine, nerede yaşadığına, okuduğu bölümden memnun olma durumuna ve duygusal zekâ ile ilgili ders almaya ilişkin sorular yer almaktadır.

Duygusal zekâ ölçeği (TEIQue-SF): Petrides ve Furnham tarafından 2000-2001 yılları arasında geliştirilmiş olan Duygusal Zeka Ölçeği (DZÖ), Deniz, Özer ve Işık (2013) tarafından geçerlik ve güvenilirliği yapılarak 2013 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanan kısa sürümünde 20 madde ve dört alt boyut bulunmakta olup yedili Likert tipi bir derecelendirme ile değerlendirilmektedir. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında; iyi oluş alt boyutu (6, 13, 16, 18), öz kontrol alt boyutu (2*, 4*, 10, 14*), duygusal alt boyutu (5*, 11*, 15, 19*) ve sosyallik (3, 7*, 8, 17*) alt boyuttan oluşmaktadır. Duygusal zekâ ölçeğinin toplam puanı için 1, 9*,12*,20 numaralı maddeler ile diğer dört alt boyutta alınan puanlar toplanmaktadır ("*" işaretli tersi puanlanmaktadır). Ölçeğin tamamı için Deniz ve arkadaşlarının (2013) çalışmasında Cronbach alfa katsayısı 0,81 olup bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0,79 bulunmuştur. Ölçek değerlendirmesinde; yüksek puana sahip olanların duygusal zeka özelliklerinin yüksek, düşük puana sahip olanların duygusal zeka özelliklerinin düşük oldukları sonucuna varılmaktadır.

Bireysel ve Sosyal Sorumluluk Ölçeği (BSS-Ö): Ölçek, öğrencilerin kişisel ve sosyal sorumluluk davranışlarını ölçmek için 2008 yılında Li ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, ilk olarak Ağbuğa tarafından 2014 yılında adolesan gençlere yönelik çalışmada Türkçeye uyarlanıp geçerlik ve güvenilirliği yapılmış (Ağbuğa, 2014), daha sonra h Filiz ve Demirhan tarafından 2015 yılında beden eğitimi alanındaki üniversite öğrencilerinde tekrar çalışılarak geçerlik ve güvenilirliği test edilmiştir. Filiz ve Demirhan'ın (2015) çalışmasında ölçeğin toplam Cronbach alfa katsayısı 0,92 olup bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0,91 bulunmuştur. Bireysel ve sosyal sorumluluk davranışlarına ilişkin altılı Likert tipte derecelendirmeye sahip, toplam 14 maddeden oluşan ölçekte, ilk yedi madde sosyal sorumluluk, diğer yedi madde bireysel sorumluluk olarak iki ana boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek alt boyutları ve toplam puan değerlendirmesinde, yüksek puan alınmasının bireysel ve sosyal sorumluluk düzeyinin yüksek olduğu, düşük puan alınmasının ise bireysel ve sosyal sorumluluk düzeyinin düşük olduğu sonucuna varılmaktadır.

Verilerin Toplanması: Araştırma verileri, çalışmanın yürütülmesi için gerekli izinler alındıktan sonra toplanmıştır. Hemşirelik öğrencilerine araştırmanın amacı ve kapsamı açıklandıktan sonra araştırmaya katılmaya gönüllü öğrencilere, anket formu verilerek yüz yüze görüşme yöntemi ile veriler elde edilmiştir. Veri toplama aracının doldurulması yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi: Verilerin analizinde SPSS-26 istatistik paket programında, tanımlayıcı testler, Kolmogrov-Smirnov testi, t testi, One way ANOVA, post-hoc LSD, Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testi, Spearman korelasyon analizi, Cronbach alfa güvenilirlik analizi kullanılmıştır. İstatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Korelasyon hesaplamalarında r değer aralığı (0,00-0,30) "düşük düzey", (0,30-0,70) "orta düzey" ve (0,70-1,00) "yüksek düzey" ilişki olarak değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2011).

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerden bilgilendirilmiş yazılı onam alınmıştır. "Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği" için e-posta ile izin alınırken, "Bireysel ve Sosyal Sorumluluk Ölçeği"nin kullanımı için referans belirtmenin yeterli olacağı belirtilmiştir. Araştırma için bir kamu üniversitesinin Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan etik onay (Tarih/ sayı: 27.10.2022/ 248) ve çalışmanın yapılacağı üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölüm Başkanlığı'ndan yazılı izin (Tarih: 24.10.2022) alınmıştır. Makalede araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırmanın sadece bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerle yapılması ve intörn öğrencilerin ildeki çok çeşitli sağlık kurumlarında uygulama yapmaları nedeniyle, tüm öğrencilere ulaşmada zorluk yaşanmış olması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

Bulgular

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalaması 20,3 (SS=1,6) olup %77,9'u kadın, %1,3'ü evli, %32'si birinci sınıf, %33,3'ünün 3 kardeşe sahip olduğu görülmüştür. Öğrencilerin çoğunun anne eğitim düzeyi (%38,9) ve baba eğitim düzeyi (%32,3) ortaokul mezunu olduğu, %77,6'sı yurtta yaşadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %40,9'u iş bulma sorunu olmaması nedeniyle hemşireliği seçtiği, %66'sının hemşirelik bölümünden memnun olduğu ve %31,7'sinin duygusal zeka ile ilgili ders almış olduğu saptanmıştır.

Tablo 1. Hemşirelik öğrencilerinin ölçeklerden aldığı toplam ve alt boyutlara ilişkin puanlarının dağılımı (N:303)

Ölçekler	Ölçek Alt Boyutları	Ort (SS)	Min -max	Cronbach alpha
DZÖ	Öz kontrol	13,8 (3,5)	4 – 23	0,55
	İyi oluş	16,6 (3,2)	6 – 24	0,61
	Duygusallık	15,7 (2,7)	7 – 24	0,10
	Sosyallık	16,5 (3,3)	4 – 24	0,57
Toplam DZÖ Puan Ortalaması		78,4 (11,6)	42 – 111	0,79
BSSÖ	Sosyal Sorumluluk	35,4 (6,0)	8 – 42	0,90
	Bireysel Sorumluluk	27,3 (4,9)	11 – 36	0,82
Toplam BSSÖ Puan Ortalaması		62,8 (9,9)	19 – 78	0,91

Hemşirelik öğrencilerinin DZÖ toplam puan ortalaması 78,4 (SS=11,6) olup iyi oluş alt boyutunun diğer alt boyutlara göre en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Hemşirelik öğrencilerinin BSSÖ toplam puan ortalaması 62,8 (SS=9,9) olup sosyal sorumluluk alt boyutunun daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Hemşirelik öğrencilerinin tanımlayıcı özelliklerine göre Duygusal Zeka Ölçeği, Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği toplam ve alt boyutları puan ortalamalarının dağılımı (N:303)

Tanımlayıcı Özellik	Öz-kontrol	İyi Oluş	Duygusallık	Sosyallık	Toplam DZÖ	Sosyal Sorumluluk	Bireysel Sorumluluk	Toplam BSSÖ
	Ort (SS)	Ort (SS)	Ort ± SS	Sir. Ort. (Min-Max)	Sir. Ort. (Min-Max)	Sir. Ort. (Min-Max)	Ort (SS)	Sir. Ort. (Min-Max)
Cinsiyet								
Kadın	13,6 (3,6)	16,7 (3,2)	15,7 (2,8)	16,0 (4-24)	77,0 (44-111)	37,0 (8- 42)	27,7 (4,6)	65,0 (19- 78)
Erkek	14,6 (3,3)	16,4 (3,3)	15,7 (2,6)	17,0 (5-24)	81,0 (42-104)	36,0 (10- 42)	26,1 (5,4)	62,0 (21- 76)
Test İstatistiği	t= -2,06 p=0,040*	t= 0,68 p=0,497	t= 0,04 p=0,960	U=8760,5 p=0,175	U=8933,0 p=0,104	U=8111,0 p=0,745	t=2,409 p=0,017*	U=7268,0 p=0,313
Medeni Durum								
Evli	14,5 (10-21)	16,0 (14-19)	16,0 (15- 17)	15,0 (15- 19)	78,5 (12,2)	41,0 (29- 42)	27,2 (3,7)	67,5 (55- 72)
Bekar	14,0 (4- 23)	17,0 (6-24)	16,0 (7-24)	16,0 (4- 24)	78,4 (11,6)	37,0 (8- 42)	27,3 (4,9)	64,0 (19- 78)
Test İstatistiği	U=533,5 p=0,710	U=676,5 p=0,650	U=554,0 p=0,799	U=659,0 p=0,725	t=0,004 p=0,997	U=364,5 p=0,179	t=-0,049 p=0,961	U=498,0 p=0,565
Sınıf Düzeyi								
1. Sınıf ^a	13,5 (4,1)	17,0 (10- 24)	15,6 (3,0)	16,0 (8- 24)	78,2 (12,3)	36,0 (9- 42)	27,5 (4,8)	64,0 (20- 77)
2. Sınıf ^b	13,4 (3,3)	16,0 (8-24)	15,3 (2,5)	16,0 (4- 23)	75,7 (11,1)	36,0 (10- 42)	26,0 (4,7)	62,0 (21- 78)
3. Sınıf ^c	14,8 (3,4)	17,0 (9-23)	16,1 (2,7)	17,0 (12- 24)	80,7 (10,4)	37,0 (26- 42)	28,4 (4,3)	66,0 (50- 78)
4. Sınıf ^d	13,7 (2,9)	17,0 (6-24)	15,7 (2,4)	16,0 (5-23)	79,2 (11,9)	38,0 (8- 42)	27,3 (5,4)	66,0 (19- 78)
Test İstatistiği	F=2,339 p=0,074	$\chi^2=5,648$ p=0,130	F=0,940 p=0,422	$\chi^2=2,486$ p=0,478	F=2,196 p=0,089	$\chi^2=4,188$ p=0,242	F=2,997 p=0,031* b<a, c	$\chi^2=6,789$ p=0,079
Kardeş Sayısı								
1 kardeş ^a	12,8 (3,5)	16,1 (3,1)	15,0 (9-21)	15,0 (7- 24)	74,6 (12,4)	36,5 (9- 42)	27,2 (5,3)	66,0 (20- 77)
2 kardeş ^b	13,8 (3,4)	16,5 (3,4)	16,0 (10-21)	16,0 (8- 23)	78,2 (10,4)	36,0 (15- 42)	27,1 (4,6)	63,0 (36- 78)
3 kardeş ^c	14,1 (3,4)	17,1 (2,9)	16,0 (8- 24)	17,0 (8- 24)	80,0 (11,2)	36,0 (8- 42)	27,3 (5,0)	64,0 (19- 76)
4 kardeş ^d	13,3 (3,6)	16,0 (3,6)	15,0 (7- 22)	16,0 (4- 24)	76,2 (12,6)	38,0 (22- 42)	27,2 (5,4)	65,0 (36- 78)
5 ve üzeri kardeş ^e	14,7 (3,6)	16,7 (3,4)	16,0 (9- 24)	17,0 (12-24)	81,0 (12,1)	40,0 (20- 42)	28,1 (4,2)	68,0 (40- 78)
Test İstatistiği	F=1,828 p=0,123	F=1,168 p=0,325	$\chi^2=4,181$ p=0,382	$\chi^2=5,800$ p=0,215	F=2,462 p=0,045* a<c, e	$\chi^2=8,843$ p=0,065	F=0,287 p=0,887	$\chi^2=4,615$ p=0,329

t: Student t testi, U:Mann Whitney U testi, F:ANOVA - post hoc test (LSD), χ^2 : Kruskal Wallis test - post hoc test (Mann Withney U)

Not: parametrik testlerde Ort ile SS değerleri, nonparametrik testlerde Sir. Ort. ve min-max değerleri verilmiştir.

*p<0,05, **p<0,01

Tablo 2. Devamı

Tanımlayıcı Özellik	Öz-kontrol	İyi Oluş	Duygusalılık	Sosyallik	Toplam DZÖ	Sosyal Sorumluluk	Bireysel Sorumluluk	Toplam BSSÖ
Anne Eğitim Düzeyi								
Okur-yazar değil ^a	14,7 (3,3)	16,5 (3,0)	16,0 (10-24)	16,4 (3,0)	80,1 (11,4)	38,0 (28- 42)	28,5 (21- 36)	67,5 (51- 78)
Okur-yazar ^b	13,4 (3,6)	16,7 (3,3)	16,0 (9- 21)	15,6 (3,8)	76,5 (12,1)	36,0 (8- 42)	27,0 (11- 34)	63,0 (19- 76)
Ortaokul mezunu ^c	13,8 (3,6)	16,8 (3,1)	16,0 (7- 22)	16,6 (2,9)	79,0 (11,5)	37,0 (9- 42)	28,0 (11- 36)	65,0 (20- 78)
Lise mezunu ^d	14,1 (3,3)	16,4 (3,2)	16,0 (9- 24)	17,1 (3,2)	78,9 (10,9)	37,0 (11- 42)	27,0 (14- 36)	63,0 (31- 77)
Üniversite mezunu ^e	13,6 (4,1)	16,3 (3,8)	16,0 (10-20)	17,3 (3,4)	79,2 (13,2)	39,0 (26- 42)	31,0 (19- 36)	68,5 (47- 78)
Test İstatistiği	F=0,727 p=0,574	F=0,259 p=0,904	$\chi^2=2,822$ p=0,588	F=2,377 p=0,050* b<c, d, e	F=0,785 p=0,535	$\chi^2=9,809$ p=0,044* b<a, e	$\chi^2=8,186$ p=0,085	$\chi^2=10,235$ p=0,037* b<a, e c <e
Baba Eğitim Düzeyi								
Okur-yazar değil	12,8 (4,4)	16,4 (2,7)	14,7 (2,6)	19,0 (14-23)	77,5 (11,4)	37,0 (29- 41)	29,5 (3,8)	68,0 (54- 72)
Okur-yazar	13,6 (3,5)	16,7 (3,0)	15,5 (2,7)	16,0 (4- 23)	77,4 (11,5)	37,0 (8- 42)	26,6 (5,2)	64,0 (19- 78)
Ortaokul mezunu	14,0 (3,7)	16,7 (3,2)	15,6 (2,7)	16,0 (9- 24)	78,6 (11,7)	37,0 (9- 42)	27,1 (4,6)	65,0 (21- 78)
Lise mezunu	13,5 (3,6)	16,7 (3,3)	15,6 (2,8)	16,0 (5- 24)	78,2 (12,6)	36,0 (9- 42)	27,4 (4,9)	63,5 (20- 77)
Üniversite mezunu	14,3 (2,8)	16,3 (3,6)	16,5 (2,3)	17,0 (12-23)	79,8 (9,8)	39,0 (11- 42)	28,1 (4,9)	66,0 (31- 78)
Test İstatistiği	F=0,652 p=0,626	F=0,168 p=0,955	F=1,561 p=0,185	$\chi^2=4,565$ p=0,335	F=0,282 p=0,889	$\chi^2=3,573$ p=0,467	$\chi^2=1,008$ p=0,404	$\chi^2=3,746$ p=0,441
Yaşadığı Yer								
Aile yanında	13,5 (3,5)	16,4 (3,2)	16,2 (2,6)	16,7 (3,1)	78,2 (11,5)	38,0 (10- 42)	27,4 (5,3)	68,0 (21- 77)
Yurtta	13,7 (3,6)	16,7 (3,3)	15,5 (2,8)	16,4 (3,4)	78,1 (11,8)	36,0 (8- 42)	27,3 (4,8)	64,0 (19- 78)
Arkadaşlarıyla evde	15,5 (3,6)	16,0 (2,5)	15,5 (2,3)	17,2 (2,9)	80,2 (9,6)	33,0 (28- 42)	27,2 (4,5)	61,5 (51- 74)
Tek başına	14,3 (1,7)	17,1 (3,6)	16,3 (1,2)	18,0 (2,7)	82,7 (8,6)	38,0 (28- 42)	28,2 (5,4)	64,0 (51-76)
Diğer	18,5 (2,1)	18,0 (2,8)	18,5 (2,1)	18,0 (4,0)	92,0 (16,9)	41,0 (40-42)	29,0 (1,4)	70,0 (70-70)
Test İstatistiği	F=1,662 p=0,159	F=0,284 p=0,889	F=1,208 p=0,307	F=0,772 p=0,544	F=1,101 p=0,356	$\chi^2=6,097$ p=0,192	F=0,136 p=0,969	$\chi^2=3,393$ p=0,494
Hemşireliği Tercih Nedeni								
İdeali ve ilgi duyması ^a	14,0 (4- 23)	17,0 (10-24)	16,0 (2,7)	16,0 (9- 24)	80,0 (57-110)	38,0 (27- 42)	29,2 (3,7)	67,0 (49- 77)
Aile ve öğretmen istemesi ^b	13,0 (4- 22)	16,5 (6- 24)	16,0 (3,6)	16,0 (5- 24)	77,0 (42-110)	38,0 (27- 42)	28,4 (5,1)	66,5 (50- 78)
Puanının tutması ^c	14,0 (6- 21)	16,0 (8- 21)	15,1 (2,2)	15,0 (4- 21)	73,0 (53- 92)	36,0 (15- 42)	25,7 (4,6)	62,0 (36- 78)
İş bulma sorunu olmaması ^d	14,0 (5- 23)	17,0 (6- 24)	15,8 (2,7)	17,0 (11-24)	80,0 (58-111)	36,0 (8- 42)	26,7 (5,2)	62,5 (19- 78)
Diğer ^e	13,0 (11-18)	15,0 (11-23)	14,7 (0,8)	15,0 (13-22)	76,0 (65- 91)	37,0 (28- 42)	26,8 (3,4)	63,0 (54- 74)
Test İstatistiği	$\chi^2=3,902$ p=0,419	$\chi^2= 10,888$ p=0,028* c<a, d	F=1,226 p=0,300	$\chi^2= 15,634$ p=0,004** c<a, b, d	$\chi^2=13,472$ p=0,009** c<a, d	$\chi^2=6,924$ p=0,140	F=5,574 p<0,001 c<a, b, d<a	$\chi^2=15,392$ p=0,004** c<a, b, d<a
Hemşirelik Bölümü Memnun Olma								
Evet	14,1 (3,5)	17,1 (3,0)	15,9 (2,6)	16,6 (3,3)	80,1 ± 11,2	37,0 (8- 42)	29,0 (11- 36)	66,0 (19- 78)
Hayır	13,2 (3,5)	15,7 (3,5)	15,3 (2,9)	16,3 (3,3)	75,1 ± 11,8	36,0 (11- 42)	26,0 (12- 36)	62,0 (31- 78)
Test İstatistiği	t=2,28 p=0,023*	t=3,68 p<0,001	t=1,68 p=0,094	t=0,68 p=0,491	t=3,60 p<0,001***	U=9181,5 p=0,121	U=8019,5 p=0,002**	U=8277,0 p=0,005**
Duygusal Zeka ile İlgili Ders Alma								
Evet	13,4 (4,0)	16,9 (3,2)	15,5 (2,8)	15,9 (3,1)	77,3 (11,9)	37,0 (9- 42)	27,4 (4,8)	66,0 (21- 78)
Hayır	14,0 (3,3)	16,5 (3,2)	15,8 (2,7)	16,8 (3,4)	79,0 (11,4)	37,0 (8- 42)	27,3 (4,9)	64,0 (19- 78)
Test İstatistiği	t=-1,20 p=0,230	t=1,10 p=0,269	t=0,71 p=0,475	t=-2,15 p=0,032*	t= -1,14 p=0,253	U=10074,5 p=0,845	t=0,113 p=0,910	U=9982,0 p=0,948

t: Student t testi, U:Mann Whitney U testi, F:ANOVA - post hoc test (LSD), χ^2 : Kruskal Wallis test - post hoc test (Mann Withney U)

Not: parametrik testlerde Ort ile SS değerleri, nonparametrik testlerde Sır. Ort. ve min-max değerleri verilmiştir.

*p<0,05, **p<0,01

Hemşirelik öğrencilerinin tanımlayıcı özelliklerine göre DZÖ toplam ve alt boyutları puan ortalamaları karşılaştırıldığında; cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi, hemşireliği seçme nedeni, hemşirelik bölümünden memnun olma ve duygusal zeka ile ilgili ders alma durumlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır (p<0,05) (Tablo 2). Erkek öğrencilerin öz-kontrol alt boyut puan ortalamalarının kadınlara göre daha yüksek olduğu; üç kardeş ile beş ve üzeri kardeşe sahip olanların tek kardeş olanlara göre toplam DZÖ puan ortalamaları anlamlı olarak daha yüksek olduğu; annesi okur-yazar olanların ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanlara göre sosyallik puan ortalamaları anlamlı olarak daha düşük

olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Hemşireliği seçme, puanının bölüme tutması nedeniyle olanların iyi oluş ve sosyallik alt boyutları ve toplam DZÖ puan ortalamaları ideali ve ilgi duymasıyla ve iş bulma sorunu olmaması nedeniyle seçenlere göre anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Ayrıca, sosyallik alt boyutunda aile/ öğretmeninin istemesiyle bölümü seçenlerin puan ortalaması, puanının tutmasıyla seçenlere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik bölümünden memnun olan öğrencilerin toplam DZÖ, öz-kontrol ve iyi oluş alt boyutları puan ortalamaları bölümden memnun olmayanlara göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Duygusal zeka ile ilgili ders alan öğrencilerin puan ortalaması, ders almayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde daha düşük olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Öğrencilerin BSSÖ puan ortalamaları ile tanımlayıcı özellikleri karşılaştırıldığında; cinsiyet, sınıf düzeyi, hemşireliği seçme nedeni ve bölümden memnun olma ile bireysel sorumluluk alt boyutunda, anne eğitim düzeyi ile sosyal sorumluluk alt boyutunda ve anne eğitim düzeyi, hemşireliği tercih nedeni, bölümden memnun olma ile toplam BSSÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 2). Kadın öğrencilerin erkeklere göre, birinci ve üçüncü sınıftaki öğrencilerin ikinci sınıftakilere göre bireysel sorumluluk alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Öğrencilerin annesi okur-yazar olanların sosyal sorumluluk alt boyutu ve toplam BSSÖ puan ortalamaları okuryazar olmayanlara ve üniversite mezunu olanlara göre anlamlı olarak daha düşük olduğu, ayrıca annesi üniversite mezunu olanların toplam BSSÖ puan ortalaması ortaokul mezunu olanlara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Hemşirelik bölümünden memnun olan öğrencilerin bireysel sorumluluk ve toplam BSSÖ puan ortalamaları memnun olmayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde saptanmıştır ($p<0,05$). Hemşirelik bölümünü puanının tutması nedeniyle seçenlerin, bireysel sorumluluk ve toplam BSSÖ puan ortalamaları ideali ve ilgi duymasıyla ve aile/ öğretmeninin istemesiyle seçenlere göre anlamlı olarak daha düşük olduğu, ayrıca hemşirelik bölümünü iş bulma sorununun olmaması nedeniyle seçenlerin sosyal sorumluluk ve toplam BSSÖ puan ortalamaları ideali ve ilgi duymasıyla seçenlere göre anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Hemşirelik öğrencilerinin DZÖ ile BSSÖ düzeyleri arasında olumlu yönde orta düzeyde anlamlı ilişki elde edilmiştir ($r=0,344$; $p<0,001$) (Tablo 3).

Tablo 3. Hemşirelik öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği, Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği toplam ve alt boyutları arasındaki ilişki (N:303)

		DZÖ Alt Boyutları				Toplam DZÖ	
		Öz-kontrol	İyi Oluş	Duygusalılık	Sosyallik		
BSSÖ Alt Boyutları	Sosyal Sorumluluk	r	0,149	0,274	0,099	0,130	0,266
		p	0,009**	<0,001	0,084	0,023*	<0,001
	Bireysel Sorumluluk	r	0,175	0,438	0,096	0,234	0,368
		p	0,002**	<0,001	0,094	<0,001	<0,001
Toplam BSSÖ		r	0,177	0,383	0,108	0,195	0,344
		p	0,002**	<0,001	0,060	0,001**	<0,001

r: Pearson korelasyon analizi

* $p<0,05$, ** $p<0,01$

Tartışma

Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile kişisel ve sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri iyi düzeyde bulunmuştur (Tablo 1). Önceki yıllarda sonuçların daha farklı gözlendiği, hemşirelik öğrencilerinde duygusal zeka düzeylerinin düşük (Gorgich ve ark., 2016; Kılıç ve ark., 2017; Tambağ ve ark., 2014) veya orta düzeylerde (Avşar ve Kaşıkçı, 2010; Karabulutlu ve ark., 2011) olduğu görülürken, son yıllarda duygusal zeka üzerine çalışmaların artmasıyla birlikte bu bulguyu destekler sonuçlar ortaya çıkmıştır (Demir Barutçu, 2022; Gümüştekin ve Kaya, 2020; Yağcan ve ark., 2021). Yapılan bir çalışmada, çalışan bireylerin duygusal zekâları ve duygusal yetenekleri ne kadar yüksekse, örgütsel performansları ve verimliliklerinin de o kadar yüksek olacağı belirtilmektedir (Pakiş ve Deniz, 2020). Hemşire ve geleceğin hemşire aday öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olması, iş ortamındaki iletişimin kuvvetlenmesi ve sürdürülmesi, bakımın kalitesinin artmasına, örgütsel performansın artırılmasına olumlu yönde katkı sağlayacaktır (Cerit ve Öz, 2019).

Araştırma kapsamına alınan hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve sosyal sorumluluk düzeyleri yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 1). Bilimsel yazında Yetiş ve Aktaş'ın (2021) sağlık bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerde yaptıkları bir çalışmada ve Kesici'nin (2018) lise öğrencilerinde yaptığı bir çalışmada katılımcıların bireysel ve sosyal sorumlulukları yüksek olup bu bulguyu destekler niteliktedir. Bireysel ve sosyal sorumluluk düzeyleri yüksek olan bireylerin, kendilerine kısa, uzun dönemli amaçlar belirleyebildiği, başka bireylerin yardıma gereksinimi olduğunda da bu gereksinimleri belirleyerek karşılarındaki bireylerin norm ve değer yargılarına göre hareket ettikleri ve herhangi bir çıkar gözetmeksizin onlara yardımcı olmaya çalıştıkları belirtilmektedir (Erdoğan ve Erdem, 2017). Bu açıdan çalışmada hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve sosyal sorumluluk düzeylerinin yüksek olması olumlu değerlendirilmektedir.

Bu araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin DZÖ öz kontrol alt boyutunun erkeklerde yüksek olmasına karşın, toplam DZÖ ve diğer alt boyutlarında anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır (Tablo 2). Bilimsel yazında duygusal zeka ile cinsiyet arasında ilişki olmadığını gösteren (Çankaya ve Eriş, 2020; Şahin, 2019), araştırma bulgusuyla benzer (Asi Karakaş ve Küçükkoçlu, 2011) ve bunun tam tersi kadınların duygusal zeka düzeyini yüksek bulan (Yağcan ve ark., 2021) çalışmalar olduğu görülmüştür. Bu farklılıkların, farklı örneklem gruplarından kaynaklanabileceği düşünülebilir. Yine kadın öğrencilerin BSSÖ bireysel sorumluluk alt boyutu anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulguyla benzer şekilde Yetiş ve Aktaş'ın (2021) öğrenciler üzerinde yaptığı bir çalışmada, BSSÖ düzeyinin kadınlarda daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmada beş ve üzeri kardeşe sahip olanların DZÖ düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 2). Bu durum, toplumumuzun aile yapısında kız çocuklara erken yaşta, daha fazla sorumluluk (bireysel sorumluluk, kardeşe bakma, ev işleri ile ilgilenme vb.) verilmesi ile açıklanabilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyi ile DZÖ arasında anlamlı farklılık görülmez iken BSSÖ bireysel sorumluluk alt boyutunda 3. sınıf öğrencilerinin daha yüksek puan aldığı bulunmuştur (Tablo 2). Bilimsel yazında araştırma bulgusuyla benzer olarak, DZÖ sınıf düzeyine göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalar (Barkhordari & Rostambeygi, 2013) olmakla birlikte, sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin duygusal zekâları üzerinde olumlu etkileri olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Karabulutlu ve ark., 2011; Kılıç ve ark., 2017). Alan yazında araştırma bulgusuyla benzer şekilde lisans dördüncü sınıf öğrencilerinde alt sınıflara göre (Yetiş ve Aktaş, 2021), lisansüstü düzeyde doktora yapan öğrencilerin yüksek lisansa göre BSSÖ düzeyinin daha yüksek olduğu (Asar, 2017) görülmüştür. Sorumluluk duygusu doğuştan olmayıp, sonradan aile ve eğitimle kazandırılabilen bir davranış olmaktadır (Özen ve Gülaçtı, 2012). Araştırma bulgusu ve bilimsel yazın doğrultusunda, bireysel ve sosyal sorumluluğun eğitim ile ilişkili olduğu ve eğitim düzeyi arttıkça sorumluluk düzeyinin artabileceği söylenebilir.

Araştırmada, hemşirelik bölümünü puanının bölüme tutması nedeniyle seçen öğrencilerin DZÖ ve BSSÖ puan ortalamalarının, diğerlerine göre anlamlı olarak daha düşük olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Literatürde bu bulgunun tersine sonuçlar da olduğu görülmüştür (Yılmaz ve Özkan, 2011). Hemşirelik bölümünden memnun olan öğrencilerin DZÖ ve BSSÖ puan ortalamaları memnun olmayanlara göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Duygusal zeka düzeyi yüksek bireylerden gelişmiş öz denetime sahip, sosyal yönü güçlü, empati duygusu gelişmiş, yüksek motivasyona sahip, ne istediğini bilen bireyler olmasını beklenmektedir. Tüm bu özellikler ile bireyler, önce kendilerinin farkına varır, becerilerini gözeter ve meslek seçimini de buna göre yaparlar. Bu nedenle de hemşireliği seçme nedeni ve hemşirelik bölümünden memnun olmayla, duygusal zekâ düzeyi ve bireysel sosyal sorumluluk düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar görüldüğü düşünülmektedir.

Bilimsel yazında hemşirelik öğrencilerinde duygusal zeka farklı kavramlarla ele alınmış (Acaroğlu ve Duman 2014; Karabulutlu ve ark., 2011; Yağcan ve ark., 2021) ancak bireysel ve sosyal sorumluluk kavramıyla incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu doğrultu yapılan araştırmada, hemşirelik öğrencilerinde DZÖ ile BSSÖ arasındaki ilişki incelenmiş olumlu yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Spor bilimleri öğrencilerinde yapılan bir çalışmada (Yaykırın, 2021), DZÖ ile BSSÖ arasında olumlu yönde anlamlı ilişkinin olması bu bulgu ile benzerlik göstermektedir. Hemşire aday öğrencilerin duygusal zeka düzeyi yüksek, sorunun çözümünde etkili, empati kuran, kendi duygularının farkında, hasta bakım sürecini ve kriz durumunu yönetmede etkin, özgüvenli, sorumluluk bilinci gelişmiş, bireysel hedefleri olan, kendine karşı ve başkalarına saygılı, adaletli ve etik ilkelerle hareket eden bireyler olması beklenmektedir (Avşar ve Kaşıkçı, 2010; Yaykırın, 2021). Bireysel ve sosyal sorumluluğa sahip ve bu özellikleri yüksek olan hemşirelik öğrencileri kendilerini daha iyi tanıır, öz güvenli ve kendinden emin olarak birey, aile ve topluma önemli katkılar sağlarlar. Bu katkıları sağladıkça ve bireylere yararlı oldukça, hemşirelik öğrencilerinin de kendilerine olan saygıları artmakta ve bu durum olumlu yönde bireysel ve sosyal sorumluluğun da gelişmesini sağlamaktadır (Yetiş ve Aktaş, 2021). Tüm bu özellikler ile toplumun sağlık bakım kalitesini yükseltmeyi hedef edinmiş hemşirelik mesleğinde, duygusal zekâ ile bireysel ve sosyal sorumluluğun yeri fazlasıyla önem taşımaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelik eğitimi sürecinde öğrencilerinin durumlarının belirlenip, duygusal zekâ ve sorumluluk düzeylerinin artırılmasına yönelik eğitim planlamaları yapılması oldukça önemlidir. Bu doğrultu gerçekleştirilen bu araştırmanın sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâlarının iyi düzeyde, bireysel ve sosyal sorumluluklarının yüksek düzeyde olduğu ve duygusal zekâ düzeyleri ile bireysel ve sosyal sorumlulukları arasında olumlu ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin tanımlayıcı özelliklerine göre DZÖ ve BSSÖ puan ortalamalarında; cinsiyet ile öz-kontrol alt boyutu, anne eğitim düzeyi ile sosyallik alt boyutu, kardeş sayısı ile toplam DZÖ arasında ve cinsiyet, sınıf düzeyi, hemşireliği seçme nedeni, bölümünden memnun olma ile bireysel sorumluluk alt boyutunda, anne eğitim düzeyi ile sosyal sorumluluk alt boyutunda, anne eğitim düzeyi, hemşireliği seçme nedeni ve bölümden memnun olma ile toplam BSSÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu sonucuna varılmıştır.

Gelecekte yapılacak araştırmalarda bu çalışmanın daha geniş örneklem ile yapılması önerilir. Duygusal zeka ile bireysel ve sosyal sorumluluk arasındaki ilişki, farklı değişkenler (not ortalaması, mesleki sevgisi, insan sevgisi, sanatsal ilgi gibi) kullanılarak da analiz edilebilir. Aynı zamanda hemşirelik eğitimi programlarında duygusal zekâyı geliştirmeye yönelik derslerin yer alması ve sorumluluk düzeyini geliştirmeye yönelik eğitim stratejilerinin de belirlenmesi önerilir.

Teşekkür

Bu çalışmaya katılan tüm hemşirelik bölümü öğrencilerine teşekkür ederiz.

Etik Kurul Onayı: Ordu Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Tarih: 27.10.2022 - Karar No: 248).

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Katılımcı Onamı: Katılımcıların bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Ethics Committee Approval: Ordu University Clinical Research Ethics Committee approval was obtained (Date: 27.10.2022 - Number: 248).

Conflict of Interest: Not declared.

Funding: None.

Informed Consent: Informed consent of the participants were obtained.

Kaynaklar

Acaroğlu, R. & Duman, D. (2014). Hemşirelik yüksekokulu birinci sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile empati becerileri arasındaki ilişki. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 22(1), 25-32.

Ağbuğa, B. (2014). Relationship between self-esteem and personal and social responsibility in young boxers. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 5(2), 48-59.

Altun, N. & Yazar, O. (2019). Hemşirelik alanındaki duygusal zekâ ile ilgili çalışmaların bibliyometrik analiz ile incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 22(3), 143-150.

Asar, İ. (2017). *Lisansüstü öğrencilerinin kişilik yapılarıyla bireysel sosyal sorumluluk bilinçleri arasındaki ilişkiler* (Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi, Karabük.

Asi Karakaş, S. & Küçüköğlü, S. (2011). Bir eğitim hastanesinde çalışan hemşirelerin duygusal zekâ düzeyleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(3), 8-13.

Avşar, G. & Kaşıkçı, M. (2010). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinde duygusal zekâ düzeyi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1), 1-6.

Barkhordari, M. & Rostambeygi, P. (2013). Emotional intelligence in nursing students. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism*, 1(12), 46-50.

Büyükoztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (14. Baskı). Ankara, Türkiye: Pegem Akademi.

Cerit, B. & Öz, F. (2019). Hemşirelerde duygusal zekânın iletişim becerilerine etkisi. *Sağlık Akademisi Kastamonu*, 4(1), 1-21. <https://doi.org/10.25279/sak.459199>

Ceylantekin, Y. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin mesleği ile ilgili düşünceleri ve duygusal zekâ arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10(3), 531-538.

Çankaya, M. & Eriş, H. (2020). Hemşire ve ebelerin duygusal zekâ düzeylerinin tespitine yönelik bir çalışma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(74), 656-664. <https://doi.org/10.17755/esosder.567278>

Çolak Okumuş, D. & Uğur, E. (2017). Hemşirelerin duygusal zekâ düzeylerinin bakım davranışlarına etkisi. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(2), 104-109.

Demir Barutçu, C. (2022). Sağlık bilimleri fakültesi yönetiminin duygusal zekâ ile mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(2), 270-279. <https://doi.org/10.46237/amusbfd.1052864>

Deniz, E. M., Özer, E. & Işık E. (2013). Duygusal zeka özelliği ölçeği- Kısa formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 1(38), 169.

Erdoğan, E. & Erdem, R. (2017). Hemşirelerin bireysel sosyal sorumluluk düzeyleri ile yaşam doyumunun demografik değişkenlere göre araştırılması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(3), 293-312.

Filiz, B. & Demirhan, G. (2015). Bireysel ve sosyal sorumluluk ölçeğinin (BSS-Ö) Türk diline uyarlanma çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 26(2), 51-64. <https://doi.org/10.17644/sbd.237576>

- Filiz, B. & Demirhan, G. (2019). Use of personal and social responsibility model in bringing responsibility behaviors: Sample of TVF Sports High School. *Eğitim ve Bilim*, 44, 391-414. <https://doi.org/10.15390/eb.2019.7238>
- Filiz, B. (2019). Beden eğitimi ve spor eğitiminde sosyal sorumluluk programları ve Türkiye'deki yeri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 30(1), 1-14. <https://doi.org/10.17644/sbd.394546>
- Gorgich, E. A. C., Barfroshan, S., Ghoreishi, G., Balouchi, A., Nastizaie, N. & Arbabisarjou, A. (2016). The association of self-assessed emotional intelligence with academic achievement and general health among students of medical sciences. *Global Journal of Health Science*, 8(12): 27-35. <https://doi.org/10.5539/gjhs.v8n12p27>
- Gök, G. (2022). Sağlık personelinde duygusal zekâ düzeyi ile duygusal emek davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 9(2), 120-128.
- Gümüştekin, Ö. & Kaya, F. (2020). Hemşirelik öğrencilerinde duygusal zekâ ile öz duyarlılık arasındaki ilişki. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 195-205.
- Karabulutlu, E. Y., Yılmaz, S. & Yurttas, A. (2011). Öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 75-79.
- Kesici, A. (2018). Lise öğrencilerinin sorumluluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(3), 965-985. <https://doi.org/10.17152/gefad.380376>
- Kılıç, H. F., Çağlıyan, S. & Dağ, G. S. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 14(4), 275-282.
- Kılınç, K. Ö., Kurt, Y., Altun, E. Ç., Kılıç, Ç. T. & Öztürk, H. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâyâ ilişkin liderlik düzeyleri. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(3), 198-204.
- Li, W., Wright, P. M., Rukavina, P. & Pickering, M. (2008). Measuring students' perceptions of personal and social responsibility and its relationship to intrinsic motivation in urban physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 27(2), 167-178. <https://doi.org/10.1123/jtpe.27.2.167>
- Özakar Akça, S., Akkurt Yalçintürk, A. & Yelen Akpınar, Y. (2019). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi (HEMAR-G)*, 21(3), 47-57.
- Özen, Y. & Gülaçtı, F. (2012). Kişisel sosyal sorumluluk bağlamında insanın kendini tanıması ve insan doğası. *Uluslararası Hakemli Akademik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 370-388.
- Özen, Y. (2013). Sorumluluk duygusu ve davranışı ölçeğinin geliştirilmesi güvenilirliği ve geçerliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 4(7), 343-357.
- Pakış, A. K. & Deniz, E. M. (2020). Farklı branş öğretmenlerinin duygusal zeka yeteneklerinin akademik iyimserlik ve psikolojik dayanıklılık üzerine etkisi. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 7(2), 153-166. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.752595>
- Quadir, S. E. & Koç, P. S. (2022). Üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeylerinin demografik özellikleriyle ilişkisinin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (ASOS Journal)*, 10(130), 75-98. <https://doi.org/10.29228/ASOS.62877>
- Sümbüloğlu, V. & Sümbüloğlu, K. (2000). *Sağlık bilimlerinde araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Hatipoğlu Yayınları, 64-65.
- Şahin, S. (2019). *Hemşirelerin duygusal emek davranışları ve duygusal zeka düzeyleri* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul, Türkiye.
- Tambağ, H., Kaykunoğlu, M., Gündüz, Z. & Demir, Y. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 11(1), 41-6.
- Taşkın, F. O. & Karagün, E. (2017). Lise öğrencilerinde spor durumuna göre bireysel-sosyal sorumluluk duygusu: Adapazarı örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 132-138.
- Ünlü, N. & Öngel, V. (2017, October 5-7). *Hemşirelerin sosyal sorumluluk algılarının incelenmesi (Sakarya ili örneği)*. (Kongre kitabı, s.424-432). International Conference On Eurasian Economies, Bışkek, Kırgızistan.
- Yağcan, H., Uludağ, E. & Okumuş, H. (2021). Hemşirelik öğrencilerinde duygusal zekâ ve mesleki değerlerin karşılaştırması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 14(3), 224-231. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.777977>
- Yaykırın, E. (2021). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ ile kişisel ve sosyal sorumlulukları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Denizli, Türkiye.
- Yetiş, H. & Aktaş, B. (2021). Sağlık bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin bireysel sosyal sorumluluk düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 4(2), 46-51.
- Yılmaz, E. & Özkan, S. (2011). Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4(1), 39-52.